

Teismo proceso išlaidos - Estija

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [et](#).

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie teismo išlaidas Estijoje.

Teisininkų užmokesčio reglamentavimo sistema

Patarėjai teisės klausimais

Patarėjų teisės klausimais užmokestis Estijoje nėra reglamentuojamas.

Teisininkai

Teisininkų užmokestis Estijoje nėra reglamentuojamas.

Advokatai

Advokatų užmokestis Estijoje nėra reglamentuojamas.

Antstoliai

Antstolių užmokestis Estijoje reglamentuojamas [Antstolių įstatymu](#). Antstolio užmokestį gali sudaryti mokestis už teismo proceso inicijavimą, pagrindinis mokestis už teismo procesą ir papildomas mokestis už nutarties vykdymą. Antstolis gali imti mokestį už savo profesines paslaugas.

Advokatai

Advokatų užmokestis Estijoje nėra reglamentuojamas ir priklauso nuo susitarimo su klientu. Advokatas arba advokatų kontoros vadovas pasiūlo klientui pradinę kainą ir paaiškina, kas ją sudaro. Klientas atlygina advokato ar advokatų kontorai vadovaujančio asmens būtinas išlaidas, patirtas teikiant teisines paslaugas.

Nustatytosios išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso šalių išlaidos

Nustatytosios civilinio proceso šalių išlaidos:

- valstybinis mokestis;
- užstatas teikiant kasacinį skundą;

- užstatas teikiant prašymą panaikinti už akių priimtą sprendimą;
- mokestis už proceso atnaujinimą arba termino keitimą;
- mokestis už antstolių atliekamą procesinių dokumentų teikimą;
- mokestis už teismo šaukimo ar skelbimo išspausdinimą leidinyje „Oficialieji pranešimai“ (*Ametlikud Teadaanded*) arba laikraštyje;
- ekspertų ir vertėjų žodžiu bei raštu atlyginimas;
- kitos bylos nagrinėjimo arba kitokios išlaidos.

Civilinio proceso etapas, kuriame šalis turi apmokėti nustatytas išlaidas

Šalis, prašanti pradėti teismo procesą arba atlikti procesinius veiksmus, turi iš anksto sumokėti:

- valstybinį mokestį;
- užstatą teikiant kasacinį skundą;
- užstatą teikiant prašymą panaikinti už akių priimtą sprendimą;
- mokestį už proceso atnaujinimą arba termino keitimą;
- mokestį už antstolių atliekamą procesinių dokumentų įteikimą;
- mokestį už teismo šaukimo ar skelbimo išspausdinimą leidinyje „Oficialieji pranešimai“ (*Ametlikud Teadaanded*) arba laikraštyje;
- teismo nustatytas bylos peržiūros išlaidas.

Jei teismas nenustato kitaip, ekspertų ir vertėjų žodžiu bei raštu atlyginimo išlaidas iš anksto padengia proceso šalis, pateikusi prašymą, su kuriuo siejamos išlaidos.

Nustatytosios baudžiamojo proceso išlaidos

Nustatytosios baudžiamojo proceso šalių išlaidos

Nustatytosios baudžiamojo proceso šalių išlaidos nurodytos [Baudžiamojo proceso kodekse](#), jas sudaro bylinėjimosi išlaidos, specialiosios išlaidos ir papildomos išlaidos.

Bylinėjimosi išlaidas sudaro:

- pagrįstas atlygis, mokamas pasirinktam patarėjui ar atstovui, arba kitos būtinosios išlaidos, kurias proceso šalis patiria baudžiamojoje byloje;
- Baudžiamojo proceso kodekso 178 straipsnyje nurodyti mokesčiai nukentėjusiesiems, liudytojams, ekspertams ir specialistams, išskyrus šio kodekso 176 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytas išlaidas;
- išlaidos valstybinei teismo medicinos institucijai ar kitai viešajai įstaigai ar juridiniam asmeniui, kurie atlieka ekspertizę ar patikrina blaivumą;
- atlygis paskirtiesiems patarėjams ir jų išlaidų (jei jos pagrįstos ir reikalingos) atlyginimas;
- išlaidos už baudžiamosios bylos medžiagos kopijavimą susipažinimui, kaip nustatyta Baudžiamojo proceso kodekso 224 straipsnio 1 dalyje;
- įrodymų saugojimo, siuntimo ir sunaikinimo išlaidos;
- išlaidos, susijusios su konfiskuoto turto saugojimu, pervežimu ir sunaikinimu;
- civilinio ieškinio užtikrinimo išlaidos;
- kompensacija, mokėtina priėmus apkaltinamąjį nuosprendį;
- kitos išlaidos, mokėtinos baudžiamąją bylą nagrinėjančiai institucijai vykstant procesui, išskyrus išlaidas, kurios pagal Baudžiamojo proceso kodeksą yra laikomos specialiosiomis ar papildomomis.

Jei proceso šalis turi kelis patarėjus ar atstovus, jų atlygis įtraukiamas į bylinėjimosi išlaidas tuomet, jei jos neviršija pagrįsto atlygio, paprastai mokamo vienam patarėjui ar atstovui.

Jei įtariamasis ar kaltinamasis ginasi pats, būtinosios gynybos išlaidos įtraukiamos į bylinėjimosi išlaidas. Papildomos išlaidos, kurių nebūtų patirta dalyvaujant patarėjui, į bylinėjimosi išlaidas neįtraukiamos.

Išlaidos asmenims, kurie nėra proceso dalyviai, tačiau yra susiję su ekspertizės atlikimu, atlyginamos taikant Teismo medicinos ekspertizės įstatyme nustatytas sąlygas ir taisykles.

Specialiosios išlaidos – tai išlaidos, susijusios su teismo posėdžio atidėjimu dėl šalies neatvykimo į posėdį, ir priverstinio atvesdinimo išlaidos.

Papildomas išlaidas sudaro:

- mokestis asmeniui, kuris nėra proceso dalyvis, mokamas už informaciją apie faktus, reikalingus įrodymams pagrįsti;
- įtariamojo ar kaltinamojo kardomojo sulaikymo išlaidos;
- Baudžiamojo proceso kodekso 178 straipsnyje numatyti mokesčiai vertėjams žodžiu ir raštu;
- baudžiamojo proceso išlaidos pagal Valstybės neteisėtu laisvės atėmimu padarytos žalos asmenims atlyginimo įstatymą;
- su baudžiamuoju procesu susijusios išlaidos valstybinėms ir vietos valdžios institucijoms, kurios nėra nurodytos Baudžiamojo proceso kodekso 175 straipsnio 1 dalies 1 arba 10 punktuose;
- Baudžiamojo proceso kodekso 671 straipsnyje numatyti mokesčiai vertėjams žodžiu ir raštu.

Baudžiamojo proceso etapas, kuriame šalis turi apmokėti nustatytąsias išlaidas

- Priėmus išteisinamąjį nuosprendį, bylinėjimosi išlaidas padengia valstybė. Apkaltinamojo nuosprendžio atveju bylinėjimosi išlaidas padengia nuteistasis. Jei išteisinamasis nuosprendis priimtas ir dėl dalies kaltinimų, valstybė padengia tik tas išlaidas, kurios buvo susijusios su atitinkama bylos dalimi. Prievolė padengti bylinėjimosi išlaidas atsiranda įsiteisėjus galutiniam teismo sprendimui.
- Jei civilinis ieškinyš atmetamas, **bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu**, padengia nukentėjusioji šalis. Jei civilinis ieškinyš patenkinamas visiškai, bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu, padengia nuteistasis arba atsakovas. Jei civilinis ieškinyš patenkinamas iš dalies, teismas, atsižvelgdamas į visas aplinkybes, paskirsto bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu, nukentėjusiajai šaliai ir nuteistajam arba atsakovui. Jei atsisakoma iš naujo nagrinėti civilinį ieškinį, bylinėjimosi išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio užtikrinimu, padengia valstybė.

Nustatytosios konstitucinio proceso išlaidos

Nustatytosios konstitucinio proceso šalių išlaidos

Estijoje fiziniai asmenys negali teikti prašymų dėl atitikties Konstitucijai. Tokio įvertinimo išlaidos padengiamos iš valstybės biudžeto. Specialistų pasitelkimo teismo procese išlaidos padengiamos iš valstybės biudžeto tokiomis pat sąlygomis, kokios taikomos ekspertų užmokesčio civiliniame procese mokėjimui.

Konstitucinio proceso etapas, kuriame šalis turi apmokėti nustatytąsias išlaidas

Konstitucinio proceso atveju nustatytųjų išlaidų nėra.

Teisinių atstovų pateikta išankstinė informacija

Šalių teisės ir pareigos

Advokatai turi informuoti klientą apie visą veiklos teikiant teisines paslaugas apimtį, taip pat apie visas susijusias išlaidas. Advokatas arba advokatų kontoros vadovas pasiūlo klientui pradinę kainą ir paaiškina, kas ją sudaro.

Dalyvavimo teismo procese išlaidos

Išlaidos, kurias turi padengti bylą laimėjusi šalis

Laimėjusi šalis privalo padengti teisinio atstovo arba patarėjo atlyginimo išlaidas su sąlyga, jei teismas pripažįsta, kad šios išlaidos yra pagrįstos ir kad jas nebūtinai turi padengti pralaimėjusi šalis.

Išlaidos, kurias turi padengti bylą pralaimėjusi šalis

Remiantis teismo sprendimu dėl bylinėjimosi išlaidų nustatymo, pralaimėjusi šalis privalo apmokėti laimėjusios šalies patirtas bylinėjimosi išlaidas, įskaitant:

- valstybinį mokestį;
- ieškinio užtikrinimą;

- išlaidas, susijusias su liudytojais, ekspertais, vertėjais žodžiu ir raštu, taip pat išlaidas ekspertizei, atliktai asmens, kuris nėra bylos šalis, kurios turi būti padengiamos pagal Teismo ekspertizės įstatymą;
- išlaidas, susijusias su dokumentinių ir fizinių įrodymų gavimu;
- išlaidas, susijusias su apžiūra, įskaitant teismo darbuotojų patirtas būtinas transporto išlaidas;
- išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų pristatymu, siuntimu ir išdavimu;
- išlaidas, susijusias su civilinio ieškinio vertės nustatymu;
- išlaidas, susijusias su proceso dalyvių atstovais ir patarėjais;
- proceso dalyvių transporto, pašto, ryšių, apgyvendinimo ir panašias išlaidas, susijusias su procesu;
- negautą proceso šalių darbo užmokestį ar kitas nuolatines pajamas;
- įstatymais numatytas ikiteisminio proceso išlaidas, išskyrus atvejus, kai ieškinys pateiktas praėjus daugiau nei 6 mėnesiams nuo ikiteisminio proceso pabaigos;
- antstolio užmokestį, susijusį su ieškinio užtikrinimu ir išlaidomis, patirtomis vykdant sprendimą dėl ieškinio užtikrinimo;
- antstolio užmokestį už procesinių dokumentų teikimą;
- išlaidas, susijusias su prašymo dėl pagalbos padengti bylinėjimosi išlaidas nagrinėjimu;
- pagreitintos mokėjimo įsakymo išdavimo procedūros mokestį;
- Dalyvavimo taikinimo procedūroje išlaidas, jei teismas nurodė šalims dalyvauti šioje procedūroje pagal Civilinio proceso kodekso 4 straipsnio 4 dalį arba, jei procedūra privaloma, dalyvavimo ikiteisminio taikinimo procedūroje išlaidas pagal Taikinimo įstatymo 1 straipsnio 4 dalį.

Jei teismas priima sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, proceso dalyvis privalo padengti išlaidas, susijusias su kito proceso dalyvio teisinio atstovo ar patarėjo paslaugomis. Teismo nustatoma išlaidų suma turi būti pagrįsta ir ne didesnė, nei reikia. Kelių atstovų samdymo išlaidos kompensuojamos tik tuomet, jei jos buvo būtinos, atsižvelgiant į bylos sudėtingumą arba poreikį keisti atstovą.

Išlaidų šaltiniai

Kur rasti informacijos apie išlaidų šaltinius Estijoje?

Išlaidų šaltiniai nurodyti:

- Civilinio proceso kodekse;
- Antstolių įstatyme;
- Valstybinių mokesčių įstatyme;
- teisės aktuose, priimtuose remiantis Civilinio proceso kodeksu.

Kokiomis kalbomis galima gauti informacijos apie išlaidų šaltinius Estijoje?

Informacija apie teisinių išlaidų šaltinius teikiama tik estų kalba.

Estijos teisės aktų, kuriuose pateikiama informacija apie išlaidas ir jų rūšis, vertimą į anglų kalbą galima rasti [☞ Riigi Teataja \(oficialiojo leidinio\) svetainėje](#).

Kur rasti informacijos apie taikinamąjį tarpininkavimą?

Teisingumo ministerija yra atsakinga už [☞ Direktyvos 2008/52/EB](#) dėl tam tikrų mediacijos civilinėse ir komercinėse bylose aspektų įgyvendinimą. Bendraisiais taikinamojo tarpininkavimo klausimais prašome kreiptis į Teisingumo ministeriją elektroninio pašto adresu [☞ info@just.ee](mailto:info@just.ee).

Taikinimas civilinėse bylose reglamentuojamas Taikinimo įstatymu, kuriame nustatomos taikinimo tarpininkų teisės ir pareigos, taip pat pateikiamos rekomendacijos dėl tarpininkui padedant sudaryto susitarimo įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo. Įstatyme nustatyta, kad taikinimo procedūrą gali vykdyti:

- fizinis asmuo, kuriam bylos šalys patikėjo vykdyti procedūrą;
- advokatai;

- notarai;
- įstatymo nustatytais atvejais – valstybės ar vietos valdžios institucijų taikinimo įstaiga.

Taikinimo procedūra administracinėse bylose reglamentuojama Administracinio proceso kodeksu, o baudžiamosiose ir smulkių teisės pažeidimų bylose – Baudžiamojo proceso kodeksu.

Siekdama, kad taikinamasis tarpininkavimas būtų dažniau naudojamas šeimos teisėje, Socialinių reikalų ministerija skatina šeimos tarpininkų veiklos plėtrą. [Estijos tarpininkų asociacijos](#) svetainėje pateikiama informacijos estų ir anglų kalbomis. Be to, [Estijos vaikų gerovės sąjunga](#) – vaiko teises ginanti Estijos ne pelno asociacija – teikia konsultacijas gyventi skyrium ar nutraukti santuoką ketinantiems tėvams ir skatina juos naudotis taikintojų paslaugomis, kad būtų apsaugoti vaikų interesai. Ši asociacija rengia tarpininkavimo šeimos ginčuose srities mokymo kursus.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Informacijos apie išlaidas interneto svetainė

Su teismo procesu susijusių išlaidų rūšis ir dydis priklauso nuo teismo proceso trukmės ir pobūdžio. Pirminiai informacijos šaltiniai apie išlaidas, susijusias su teismo procesu, yra proceso teisės kodeksai ir Valstybinių mokesčių įstatymas. **Teisingumo ministerija** leidžia ir tvarko oficialųjį leidinį [Riigi Teataja](#), kuriame galima rasti:

- **įstatymus** ir kitus teisės aktus;
- Respublikos Prezidento **dekretus**;
- **Aukščiausiojo Teismo sprendimus** ir tarptautines sutartis;
- **vietos valdžios teisės aktus**.

Riigi Teataja skelbiamos oficialios konsoliduotos redakcijos įstatymai, Vyriausybės nutarimai ir potvarkiai, ministrų įsakymai, Estijos banko valdytojo ir Nacionalinio rinkimų komiteto teisės aktai, Parlamento sprendimai bei miestų ir vietos valdžios tarybų teisės aktai. *Riigi Teataja* teisės aktai ir kiti dokumentai skelbiami nuo 1990 m.

Aukščiausiojo Teismo [svetainėje](#) skelbiama civilinio proceso išlaidų nustatymo praktikos analizė.

Kur rasti informacijos apie vidutinę įvairių procedūrų trukmę?

Teismų [svetainėje](#) pateikiami statistiniai duomenys apie pirmosios ir antrosios instancijos teismo procesą nuo 1996 m.

Kur galima rasti informacijos apie vidutines bendrąsias konkretaus proceso išlaidas?

- Valstybiniai mokesčiai, mokami konkretaus tipo proceso atveju, nustatyti [Valstybinių mokesčių įstatyme](#).
- Antstolių mokesčiai nustatyti [Antstolių įstatyme](#).
- Statistikos apie vidutines bendrąsias konkretaus tipo proceso išlaidas nėra.

Pridėtinės vertės mokestis

Kaip ši informacija teikiama?

Antstolio užmokesčiui taikomas pridėtinės vertės mokesčio tarifas yra 20 %.

Norėdamas gauti PVM, įtraukto į bylinėjimosi išlaidas, kompensaciją, prašymą pateikęs asmuo turi patvirtinti, kad jis neprivalo mokėti PVM arba kad PVM susigrąžinti neįmanoma dėl kitos priežasties.

Koks tarifas taikomas?

Nuo 2009 m. liepos 1 d. Estijoje galioja 20 % PVM tarifas.

Teisinė pagalba

Civilinės teisenos srityje taikytina pajamų riba

Teisinė pagalba teikiama, kai teisinių paslaugų kaina daugiau nei dvigubai viršija prašymą pateikusio asmens vidutines mėnesio pajamas, apskaičiuotas remiantis vidutinėmis paskutinių keturių mėnesių iki prašymo pateikimo mėnesio pajamomis.

Nuo gautos sumos atskaičiuojami **mokesčiai ir privalomojo draudimo įmokos**, teisinės išlaikymo prievolės vykdymo išlaidos, taip pat pagrįstos būsto ir transporto išlaidos.

Kitos teisinės pagalbos teikimo nukentėjusiosioms šalims sąlygos

Pagal Civilinio proceso kodeksą valstybė gali skirti procesinę pagalbą. Valstybės skiriamos teisinės pagalbos rūšys ir jos skyrimo sąlygos bei gavimo taisyklės nustatytos [Valstybės teisinės pagalbos įstatyme](#).

Teisinė pagalba gali būti suteikta fiziniam asmeniui, kuris prašymo pateikimo dieną yra Estijos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės gyventojas arba pilietis. Asmens gyvenamoji vieta nustatoma vadovaujantis Tarybos reglamento Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 59 straipsniu. Kitiems fiziniams asmenims teisinė pagalba gali būti teikiama tik tuomet, jei tai numatyta tarptautinėje sutartyje.

Teisinė pagalba neteikiama, jeigu:

- prašymą pateikęs asmuo gali pats ginti savo teises;
- prašymą pateikęs asmuo neturi teisės į apsaugą, dėl kurios kreipiasi teisinės pagalbos;
- prašymą pateikęs asmuo galėtų padengti teisinių paslaugų išlaidas iš turimo turto, kurį galima nesunkiai parduoti;
- nėra tikėtina, kad teisinių paslaugų kaina daugiau nei dvigubai viršys prašymą pateikusio asmens vidutinės mėnesio pajamas, apskaičiuotas remiantis vidutinių keturių mėnesių iki prašymo pateikimo mėnesio pajamomis, atskaičius mokesčius ir privalomojo draudimo įmokas, teisinės išlaikymo prievolės vykdymo išlaidas, taip pat pagrįstas būsto ir transporto išlaidas;
- iš aplinkybių matyti, kad prašymą pateikusio asmens galimybės apginti savo teises yra menkos;
- teikiamas prašymas susijęs su ketinimu pareikšti ieškinį dėl nematerialinės žalos atlyginimo, ir byla nėra svarbi viešojo intereso požiūriu;
- ginčas susijęs su prašymą pateikusio asmens ūkine veikla ir neturi poveikio su ūkine veikla nesusijusioms jo teisėms;
- prašymas pateiktas siekiant apsaugoti prekės ženklą, patentą, naudingąjį modelį, pramoninį dizainą, integrinių grandynų topografiją arba kai kurias kitas intelektinės nuosavybės formas, išskyrus teises, kylančias iš Autorių teisių įstatymo;
- prašymą pateikęs asmuo turi akivaizdžių bendrų interesų su asmeniu, kuris neturi teisės gauti teisinės pagalbos; tokiu atveju yra grėsmė, kad gauta teisinė pagalba gali būti perduota teisės į ją neturinčiam asmeniui;
- pateiktas prašymas apginti teisę, kuri prašymą pateikusiam asmeniui yra perduota, ir yra pagrindo manyti, kad teisė perduota siekiant gauti teisinę pagalbą;
- teisinių paslaugų teikimą užtikrina prašymą pateikusio asmens sudaryta teisinių išlaidų draudimo sutartis arba privalomasis draudimas;
- suma, kurią prašymą pateikęs asmuo galėtų sugrąžinti teismo sprendimu, yra labai maža, palyginti su teisinės pagalbos išlaidomis, kurias patirtų valstybė.

Daugiau apie valstybės teisinę pagalbą galite paskaityti Estijos advokatūros [svetainėje](#).

Kitos teisinės pagalbos teikimo įtariamiesiems ir atsakovams sąlygos

Teisinės pagalbos teikimo sąlygos atsakovams ir nukentėjusiosioms šalims yra vienodos.

Nemokamas teismo procesas

Valstybinių mokesčių įstatyme nustatytos aplinkybės, kuriomis galima atleisti nuo valstybinių mokesčių. Jei byla nagrinėjama teisme, nuo valstybinio mokesčio mokėjimo atleidžiama šiais atvejais:

- svarstant apeliaciją ar skundą, kuriame reikalaujama išmokėti atlyginimą ar darbo užmokestį, pripažinti negaliojančiu darbo sutarties nutraukimą, sugrąžinti eiti ankstesnių pareigų arba pakeisti atleidimo iš tarnybos pagrindo formuluotę;
- nagrinėjant apeliacinį skundą, kuriame reikalaujama priežiūros, ir, vaikų priežiūros reikalavimo atveju, prašymą pagreitinta tvarka atlikti mokėjimą;
- nagrinėjant ieškinį dėl atlyginimo už neteisėtą nuteisimą, neteisėtą baudžiamąjį persekiojimą, neteisėtą prevencinį sulaikymą ir kitą neteisėtą laisvės atėmimą, taip pat nagrinėjant ieškinį dėl kompensacijos už žalą turtui dėl neteisėto baudos už baudžiamąjį nusižengimą priteisimo;
- rengiant pirmuosius teismo dokumentus, susijusius su baudžiamąja byla;
- vykdant asmens uždarymo į uždaro tipo įstaigą procesą;

- nagrinėjant ieškinį dėl konfiskuoto arba apleisto turto, susijusio su neteisėtomis represijomis, grąžinimo ir dėl kompensacijos už žalą;
- nagrinėjant bylą, siekiant įrodyti pensijų draudimo darbo stažo trukmę;
- nagrinėjant protestą administracinėje byloje;
- nagrinėjant prašymą atleisti nuo notarinio mokesčio ir šiuo atveju pateikiant prieštaravimą dėl teismo sprendimo;
- nagrinėjant prašymą dėl procesinės pagalbos ir šiuo atveju pateikiant prieštaravimą dėl teismo sprendimo;
- nagrinėjant apeliacinį skundą ar skundą dėl žalos patyrus kūno sužalojimą ar kitą sveikatos sutrikdymą arba pagrindinio pajamas gaunančio asmens mirtis atveju;
- kopijuojant mažiau kaip 5 puslapius administracinės bylos procesinių dokumentų.

Nuo valstybinių mokesčių atleidžiama šiais atvejais:

- nepilnamečiui pateikus prieštaravimą dėl teismo sprendimo byloje, kurioje jam įstatymo suteikta savarankiška teisė skųsti;
- pareiškėjui iškelus bylą dėl pensijos gavimo arba paramos dėl neteisingo jos mokėjimo arba pensijos ar paramos nemokėjimo;
- fiziniam asmeniui pateikus skundą dėl rinkimų komisijos nutarimo;
- globos įstaigai pateikus prašymą dėl tėvystės teisių praradimo arba globėjo paskyrimo nepilnamečiui arba kitą prašymą, pateiktą vaiko, už kurį įstaiga atsakinga, interesais;
- mokesčių institucijai pateikus prašymą iškelti bankroto bylą ar kitą prašymą dėl nemokumo, siekiant šiuo atveju nustatyti mokesčių sumą;
- apskrities valdžiai pateikus apeliacinį skundą pagal taisykles, kylančias iš Žemės reformos įstatymo, dėl kreditoriaus pareigų vykdymo tuo atveju, kai užstatas yra įkeistas valstybės naudai;
- antstoliui pateikus teismui prašymą dėl vykdymo proceso užtikrinimo remiantis Vykdymo procedūros kodeksu ir prieštaravimą dėl teismo nutarties, susijusios su vykdymo procedūra pagal Civilinio proceso kodekso 599 straipsnį.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi padengti bylą laimėjusios šalies išlaidas?

Bylą nagrinėjantis teismas savo sprendime arba nutartyje dėl proceso nutraukimo nusprendžia, kaip šalims paskirstyti bylinėjimosi išlaidas. Teismas privalo nurodyti, kokiomis dalimis arba, jei reikia, kokia proporcija bylinėjimosi išlaidos turi būti padalytos kiekvienai šaliai. Jeigu aukštesnės instancijos teismas pakeičia sprendimą arba priima naują nutartį, negrąžindamas bylos nagrinėti iš naujo, teismas turi, jei reikia, atitinkamai persvarstyti bylinėjimosi išlaidų paskirstymą.

Proceso šalis turi teisę prašyti, kad sprendimą priėmęs **pirmosios instancijos teismas**, remdamasis teismo sprendime nurodytu proporcinio išlaidų paskirstymu, nurodytų konkrečias bylinėjimosi išlaidų sumas. Tai galima padaryti per 30 dienų nuo teismo sprendimo dėl išlaidų paskirstymo įsigaliojimo. Prie prašymo turi būti pridėtas bylinėjimosi išlaidų sąrašas ir informacija apie tai, kas sudaro šias išlaidas. Teismas gali nustatyti terminą, per kurį proceso šalis privalo pateikti papildomos informacijos apie atlygintinas bylinėjimosi išlaidas, taip pat gali paprašyti šalies pateikti išlaidas patvirtinančius dokumentus. Teismas nedelsdamas perduoda prašymą dėl bylinėjimosi išlaidų nustatymo kartu su procesinių išlaidų sąrašu ir patvirtinamaisiais dokumentais priešingai šaliai.

Per teismo nustatytą terminą po prašymo pateikimo **priešinga šalis** gali pareikšti prieštaravimą. Šis terminas negali būti trumpesnis kaip 7 dienos. Teisinės pagalbos suteikimas nepanaikina ir nesumažina jos gavėjo prievolės atlyginti priešingos šalies bylinėjimosi išlaidų, jei tai nustatoma teismo sprendimu. Šalis, kurios nenaudai priimtas sprendimas, padengia visas savo bylinėjimosi išlaidas ir tais atvejais, kai ji yra atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo arba kai jai suteikta teisinė pagalba joms padengti.

Jeigu priimta nutartis, teismas paveda atsakovui sumokėti nutartyje nurodytą dalį ieškinio, nuo kurio ieškovas buvo atleistas arba kurį jam buvo leista mokėti dalimis. Ši suma mokėtina valstybei ir yra proporcinga ieškinio, pagal kurį priimta nutartis, daliai.

Ekspertų užmokestis

Jeigu teismas nenusprendžia kitaip, teismo nurodyto dydžio būtinašias proceso išlaidas turi padengti šalis, pateikusi tą prašymą, su kuriuo siejamos išlaidos. Jeigu prašymą pateikia abi šalys arba jeigu teismas kviečia ekspertą, išlaidos šalims paskirstomos lygiomis dalimis.

Užmokestis ekspertams mokamas pagal atliktą darbą. Galima taikyti valandinius įkainius pagal Vyriausybės nutarimais nustatytas minimalaus ir maksimalaus valandinio darbo užmokesčio ribas. Eksperto užmokestis yra 10–40 kartų didesnis už minimalų valandinį darbo užmokestį. Nustatydamas mokėtiną valandinį užmokestį, teismas atsižvelgia į:

- eksperto kvalifikaciją;
- darbo sudėtingumą;
- visas neišvengiamas išlaidas, patirtas naudojant būtinas priemones;
- visas ypatingas aplinkybes, kuriomis ekspertas atliko reikiamą darbą.

Taip pat padengiamos išlaidos, susijusios su eksperto išvados parengimu ir surašymu, įskaitant būtinas išlaidas, susijusias su pagalbinais darbuotojais, medžiagomis ir priemonėmis, naudotomis atliekant ekspertizę, taip pat būtinosios išlaidos, patirtos dėl teismo proceso, visų pirma išlaidos būstui ir maistui.

Kompensacijos, susijusios su eksperto užmokesčiu ir jo patirtomis išlaidomis, dydis nustatomas to paties teismo, kuris pasitelkė ekspertą, sprendimu.

Ekspertams užmokestis mokamas tik **jų prašymu**. Ekspertui atlikus savo pareigas, teismas moka jam užmokestį nežiūrint į tai, ar šalis jau apmokėjo išlaidas avansu, ir į tai, ar teismas pavedė šalims apmokėti išlaidas.

Ekspertų užmokestį ir išlaidas, valstybinės teismo ekspertizės įstaigos patirtas atliekant ekspertizę, kaip bylinėjimosi išlaidų dalį pralaimėjusi šalis padengia taip pat kaip ir bylinėjimosi išlaidas.

Vertėjų raštu ir žodžiu užmokestis

Teismo procese dalyvaujančių vertėjų žodžiu, kurie nėra teismo darbuotojai, užmokestis gali 2–40 kartų viršyti minimalų valandinį darbo užmokestį, mokamą už įprastinį vertimą žodžiu. Užmokestis vertėjams už vertimą raštu apskaičiuojamas už puslapį ir gali iki 20 kartų viršyti minimalų valandinį darbo užmokestį.

Vertėjų žodžiu ir raštu užmokestis ir padengiamų išlaidų suma nustatomi juos pasitelkusio teismo sprendimu.

Nustatęs valandinį užmokestį, teismas turi atsižvelgti į vertėjo žodžiu arba raštu kvalifikaciją, darbo sudėtingumą, patirtas neišvengiamas išlaidas ir ypatingas aplinkybes, kuriomis buvo atliktas vertimas žodžiu arba raštu.

Vertėjams žodžiu ir raštu užmokestis mokamas tik **jų prašymu**. Teismas vertėjui žodžiu arba raštu užmokestį moka neatsižvelgdamas į tai, ar šalis jau apmokėjo išlaidas avansu, ir į tai, ar teismas pavedė šalims apmokėti išlaidas.

Vertėjų žodžiu ir raštu užmokestis yra bylinėjimosi išlaidų dalis, kurią pralaimėjusi šalis kompensuoja laimėjusiai šaliai taip pat kaip ir bylinėjimosi išlaidas.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 08/08/2018